EUSKERA

Illetik Illera

Joan dan Azilla'k gertakizun ikaragarri bat ekarri zigun: Norteamerica'ko Lendakaria'ren eriotza, gizaerailie batek eraginda.

¿Zergatik ez esan? Azken denboretan amerikanoak ez dira izan biziro txarmant guretzat. Geiago esango genuke: oraindik ditaduramenpean bagaude, seguru aski errurik aundiena amerikanoei dijoakie.

Au guziau egia dalarik, egi aundia dalarik, gizaerailie baten eskuak eraginda Kennedy Lendakaria illotzik zela ikasi genduenean, zartako aundi bat sentitu genun gurean.

Antziña Lincoln bat itxaropen izan zan gizonentzat; Roosevelt batek sortu erazi zizkigun pranko amets; Kennedy'rengan itxaropen argitxo bat somatzen genizum. Agian orretxegatik erail dute Ipar-Ameriketako Lendakaria: borondate oneko gizonengan itxaropen iturri zelako...

Kennedy Lendakaria'ren eriotzberriarekin Camus baten itzak etorzkigun zirikalari. Nai edo ez, nai degula edo nai ez degula, mundu bi daude alkarren kontra. Mundu orietako batetik badakigu zer letorken; bestetik berriz noizpeinka alakoxe argi izpi bat dator.

Camus'en gogaiari jarraituaz, bi gizonen aurrez aurre gaudelarik, eta oietako batek zearo gaiztakeria ba dario, eta besteak on izpi bat ba dario, azkenekoarekin konpondu bearrean gatzaizkitzue.

Mundu orietako batetik illuntasuna datorkigu; bestetik berriz argitasun osorik ez badatorkigu irixten zaizkigu noizpeinka argi izpiak...

Ain zuzen ere Kennedy bezelako gizonengandik etortzen zaizkigu argi izpi oriek. Orrexegatik erail dute, ona zalako, borondate oneko gizonen laguntasuna nai zizulako. Etzuten nai noski itxaropen izan zedin.

Gizonen artean itxaropena ito nairik erail zuten Lincoln; itxoropena ito nairik erail dute orain Kennedy Lendakaria.

Euskaldunak badakigu jendeak nolakoak diran somatzen Roosvelt' enganako gainbera bat somatzen genizun. Kennedy'ri buruz ere berdin gertatzn zitzaigun. Eta onek ez esan nai kalterik egin etzigutela. Baño agian kalte ori mingarri zitzaiela egin ziguten. Geori ez ote datorkigu erruren bat?

Egia au da: Kennedy'ren eriotzberriak zearo txautu gaitula. Eta onek gauza bat erakusten digu, edo adierazten digu: konturatzen ez gerelarik ere, Ipar Amerikatako gauzah guri dagozkigun gauzak bezela sumatzen ditugula.

Azken gerratean txaropen aundi izan ziran guretzat; geroan gauzak txarto joan dira, Agian amerikanoak dirala-ta dirau Franko'k bere erregintzan.

Eta ara orain. Ipar-Ameriketako erriak negar darionean, gecn baitan zarratara aundi bat sentitzen dizuegu. Gurean diran faxista ta faxista antzekoak, agian, pozkarica sentitzen dizuenean, guk geon aldetik min sentitzen dizuegu. Ala ere, faxixta oriek badiraute, zor diote zerbait amerikanoei...

Baño guri Kennedy'ren eriotzak benetan tamalgarri zaigu, eta min ematen digu; biotz-biotzean naibaitzen dizugu oñazearen eztenkada.

USTURRE

TXORIAK

Asiko al gera berriro txoriketan? Ortara gijoazkitzue. Txori bakoitza tiro bat.

* * *

Espania'ko lurraldeetan p a k e a dago. Euskadi'koetan ere bai. Nolako pakea ordea!

* * *

Montserrat'ko Abade j a u n a k esango dizue noraño dijoan pakea Franko'ren gobernumenpean. Aspaldi giñan ontan konforme. Ez digu iñork ezer berririk erakusten!

* * *

Baño Montserrat'eko Abade jaunaren aurrean... makur buruak motellak! Nolanai garai zan.

* * *

Bide ontan euskaldun apaizak maixu! Euskaldun apaizak urratu bai dituzte bide zailenak; beroiei dijoakie aintza ta ohore!

* * *

Kennedy Lendakaria erail dutelako minduta gaude. Batere konturatu gabe Norteamerikako Lendakariaren eta G u r e Lendakari zanaren a r t e a n berdintansun bat sumatzen degu. Optimismo alegria!

* * *

Gure Lendakari zana optimista zan. Optimismo oneri esker atera zan aurrera ainbeste bide txarretatik; Kennedy'rengan somatzen genun optimismo berbera.

* * *

Optimismoa errex duten gizonak onak izan oi dira. Lagunak arrunt izaten dituzte. Etsaiak ere bai! Ara or Kennedy auts biurturik. Penagarri zaigu!

* * *

Baño gauzak bere bidean dijoaz Norteamerika'n. Orrexeh a t i k da demokrazi bat. Ez dijoazela guk nai bezin ondo? Demokraziak oriixe dizute. Danak jakiten dute dana. Itxuskeriak ez dituzte gordetzen.

* * *

Demokraziak porrot? Norbaitzuk bai nai! Euskaldunak demokrazi zale a' gera? Madrid'ko gobernuan badira pranko euskaldun, euskotar, edo sasi euskotar...

* * *

"Tierra Vasca" abegi onez artzen dizu gaztediak. Zergatik? Agian gaztelasuna dariolako! Eta gaztetasunari dagokionez noizpeinka bere bide zuzenetik ateraitzen da. Zer nai dezute?

* * *

Norentzat txori au? Baño ez, geontzat gordeko degu. Bat batean urteak ematen dcten prudentzia sartu zaigu.

* * *

Aintza eta ohore Euskal-Erria'ri... Bilbao'ko obispo jaun euskalduna kontatu gabe. Ez ditugu eztaere kontatzen amaikatxo euskaldun faxixta.

* * *

Gaurko faxixtak antziñako karlixtak dira; ez ordea gurean antziña ziran karlistak: oiek Espania'ko liberal baño liberelago ziran. Gaur ez genduke berdin esango.

* * *

Gaur bai esan gentzakela: gure lege-zarrah esku onetan zebiltzen!

* * *

Lege-zarrak... Zer esan nai du orek? Mantarrakain ibilli bear degula?, bizarra astean bein ebaki bear aegula, arpegia izardiarekin bakarrik g a r b i t u bear degu'a? Abertzale b a t e k egiten zizkidan alako batean galdera oriek.

* * *

Eusko-abertzale espezial a s k o dago. Asko ez bada ere badira batzun batzuk espezial xamar diranak.

* * *

Urrenarte ba eta... gaizki esanak barkatu eta ondo esanak gogoan artu. Kaixo jaunak!

"LARDASKETA" –PARREZ TA NEGARREZ
BEDAYO'tar BATEK ARGENTINA'n IDATZIA

Uztaren 3'garrena ta 1909' garren urtean igande atsaldean irten nintzan len aipatako baserri aretik. Joakruz'ek etzekin nere aitak eman zidan aginduaz, eta alaxe ni joan nintzan lagunari esatea, Tolosa'ra ba ba niñoala. Joankruz'ek alako neurria ikusirik, berak ere utzi zituen Azkarate'ko peztaketa berealaxe atsalde artan, biok joan giñan Tolosa'ra an bertan lo eginda astelen goizean geron bizpidea ikasten asteko, Uztaren laugarren egunean, Tolosa errian.

Len aipatako egunean, goizeko bosterdietan, ni asi nintzan, aurrenengo arotz lana ikasten.

Nere aurrenengo lana gogoratzeaz, parre egiteko gogoa datorkit. Lan auxe izan ba'da, nere asierarén zurgintzao lana: Soñeko edo iantziak zintzilika iartzeko kako edo gakotxak (perchas) egiteko lana eman zidan nere nagusiak. Onen izena ta abizena, Gregorio Oyarzabal iauna, ta Errezil'ko errikoa. (Regil).

Gakotxa aiek, nik aurrenengo aldiz ikusi nituen ba. Bedayo'ko baserrietan "arropak" zintzilika ipintzeko, gelako atean atzean, ziri edo entenga batzuk besterik, garai artan ez genduen ezagutzen.

Egunero 11 orduko lanketa egin bearra izaten genduen, eta Igandeetan, zurgin lantegi garbiketa, ta alako lana, igande goizetan egin oi genduen beti.

Zurgin ikaslaritzako aldia edo denbora, 3 urte betetzekoa zan. Aldi guzi artarako nere lan saria, neroni bizitzeko etxea, iana iantzi garbiketa, eta igande bakoitzean pezta bat. Oñetakoak eta iantzi erosketa, nere gain.

Oyarzabal iaunak, ni bere menpean iarri nintzalarik, bi mutil napar zeuzkan zurgin ikaslari, eta beste arotz bat, bizpidea ongi ikasitakoa.

Gakotxak egiten nik ez nuen aldi edo denpora asko luzatu. Lan ura baño gogorragoak laizter agertu zitzaizkidan. Tolos-inguruko baso batera ioaten giñan aritzak moztu ta aiek aizkorakin landu ta, aldapatxoan ipintzen gendutzen egur batzukin egindako zaldiño edo kaballete deitzen zitzaion tresna bat, aren gañean zugaitz iodi bat ipiñita, ol lodi samarrak zerratzeko, ta gero aiekin, basariko gainbarak antolatzeko, edo konpontzeko.

Tolosa'n 15 egun neramazkelarik oartu nintzan, an bertako zurgiñak etzirala iazten baserritar tankeran, eta nik ere, irugarren igandeko utzi nuen iantzi gabe, baserritan iazten nuen "brusa". Neronek alaxe artu izan nai nuen kaletarren itxura, ta nik ez nuen iantzi iñoiz gaiago "Gurdill-Aundi" tik eraman nuen "brusa".

Nik 6 illabete zurgintzan neramazkelarik, Oyarzabal iaunak erosi zuen 4 txamailko edo pisoko etxe bat. Zuzenbide'ko plazan. (Plaza de Justicia). Eta gure nagusiak erosi zuelarik arkupetako etxe ura, zenbaki 4'ean), araxe aldatu giñean, txerri plazako zurgin lantegitik. Eta Oyarzabal iaunak, zer merke erozuen 4 txaamailko etxea. 16 milla pesetan erosi omen zuen. (Gizon arrek nik baño erexago egin zuen "Ameriketa").

Gure nagosi arek, ikulu artan iarri zuen zurgin?lantegia, eta lan gaiak gordetzen zituen gainbara ez bizitzekoan. Aurrenengo txamail nagusiak betetzen zituen, bere seme eta gurekin, eta beste iru txamail edo pisoak arrendatzen zituen 12 pesetan bakoitza.

Len esan det, ni Tolosa'ra ioan nintzalarik, baserritarren itxura pizka bat galdu nuela, baña, nere arpegi gorriak edoziñi adierazten zion, kaletarra ez nintzala, ta nire lagnak ere etziran ba, kaletar piñen tankerakoak.

Joankruz ta ni Tolosa'n oartu giñan, atzeratu samarrak geundela eskol iakintzan, ta alaxen asi giñan. Tolosa'ko ikastetxeko gau eskolara ioaten, baña erderaz mintzatzen ezertxo ere ikasi ez genduelako Bedayo'n geron eskolikasketan oso gutxi aurreratu genduen. Bedayo'n ikasi genduena gordetzen besterik ez genduen aurreratu.

Bigarren neguan, Joankruz marraztutzera edo dibujora ioaten asi zan. Baña, nik naiago izan nuen, zerbait geiago aurreratzea idazten eta artu-emanetako kontuak zerbait ikasten. Ikasteko gogo aundia nik iduki arren, ezin nuen bada ikasi, erderaz nik ez nekielako mintzatzen. Nere alako atzerapena neukalarik, lotsa pizka bat eraman bearra izan arren, iarraitu nuen bada ikastetxera ioaten, zurgin ikaslari nebillen bitartean.

Joankruz ta ni, Bedayo'n bezelaxe, Tolosa'n biok ez giñan ba-da iñoiz banaztu. Lagun berri gutxi-gutxi egin giñuzen Tolosa errian.

Geron geieneko biltokia Beotibar'ko iturntoia edo pelota ioko tokia eta dantzarakoa izan oi zan. Bedayo'ko geron buru arintasunak aizeak laizter eraman zituen, guk ezer ezagutu gabe.

Len esa det, Tolosa'n lagun gutxi egin giñuzela, baña bi lagun egin giñuzen, geron antzekoak. Aitako bat, Larrauldarra zan, eta bestea, Illarratsu'ko Mikelete Etxarri iaunaren semea. Aurren aipatua, gu bezela zurgin ikaslari, ta Joakin Etxarri, orri-latari edo "hojelatero" ikaslari. Azkenez aipatutako onen bi anai "Gurdill-Aundi"'ko Santusenean morroe egon ziran. Esandako onen anai zaarrena, Santus zan eta bestea Alpontso. Joakin Etxarri geroxeago aipatuko det.

(iarraituko du).

¿BERANDUEGI?

"Au lotsagarria da: delako "N" irrian, erderaz egiten dituzte predikuak"... "Ori lotsagarria da: Baiona'ko edo Donostia' ko Apezkikuak ez daki euskeraz"... Eta abar. Zenbatetan ez ditugu entzun? Eta entzun? Eta entzuleak, beti ezkerotik ori esaten baita, ontzat artzen ditu: "Bai. Ala da. Lotsagarria da".

¿Baiña, ser da lotsagarria? Zergatik eskatuko diegu Apezpikuari edo Erretoreai, geure jendeari baiño geiago? Abertzale asko eta askoren familietan española nagusi izanik, zergatik esango dugu "lotsagarria dela Apezpikuarena? Gure agintari batzuk ez la dute beren burua euskaldundu, edo familia beraeuskaldun izanik, zergatik jokatuko dugu gogorrago apezakin?

Azter ditzagun gure esanak. Abertzalea guztiz euskaldundu artean, gure nai ori (Apezpikuena, eta orrelako guziak) lelo zozo eta uts bat izango da. Oraingoz gure esanak ondo artuak dira. Egia esateko, gure eriak eta abertzaleak berak baztertua dute euskera. Alaki batean, beraz, norbaitek galdetuko ba lu: "zergatik lotsagarria"?, uste dut oso zailla izango zela erantzuna. Egia esateko, itzetan, abiatuak bai-gera, eta ez egiñetan barrena.

GURE ESANAK ETA GURE ABERTZALETASUNA ARI DIRA ALKARRENGANDIK BEREIZTEN.

Eta ez au bakarrik. Euskera galtzen ba da ere, sasi-abertzale batzuk ekingo diete oraingo: "gu ez gera españolak; gu "euzkotarrak" gera". Oraingoz ontzat artzen da ori. Baiñan euskera galtzean, onelaxe esango du batek edo bestek: "Eta zergatik ez?". Esta momentu ortan, dena zarrakatu eta erori egin diteki. Guk gure ondorengoai Euzkadi EUSKALDUN bat utzen ez ba diegu, berak egingo dute galera ori, eta kitto! Guk ez dugu, geronek, galdera ori egingo: geiggi eskatzea litzake. Or ditugu gure aurrekoak, beren leloai ekin eta ekin, lelo oriek guretzat ezertxo ere esaten ez ba digute ere... Baiña guk alere egiña dugu galdera: "zergatik lelo zozo oriek?"

GURE ABERTZALE-LELOAK ETA EUZKADI'REN EGIA DIRA ERE ALKARRENGANDIK BEREIZTEN.

Ortik dator, ortaz, gure leia, gure presa, gure ezin-egon au. Ikusten baitugu (eta itsu ez den nornaik ikus dezake!) esaten ditugun gauzak oraidik ere balio dezatekela. Baiña emendik amar edo ogei urtetara (ez geiago, zoritxarrez!!! Utz ditzagun ametsak!!!!) gure esanak, eta gure abertzale-xedeak aidean gelditudo dirala, gunarik gabe, muiñik gabe, illak. Orduko gazteak eortzi arte.

Ez gaitezen loakar. Gug gure aurrai Euskal-Erria uzten ez ba diegu, berak ez dute gure pentsaera izango (au normala da). Eta guk autsi ez ba dugu (gure aurrekoak leloakin autsi ez duten bezela), berak bai; berak autsi egingo dute.

Ikusiko baitute ITZAK utzi dizkiegula; eta ez besterik.

TXILLARDEGI

LA C.N.T. EN EL EXILIO

PARIS (OPE). — Escribe "Le Monde": "La C.N.T. acaba de celebrar su congreso anual en Toulouse. Ha durado nueve días. Después de haber decidido que la acción ha de proseguir con la organización clandestina y examinar los resultados de la Alianza Sindical, realizada con la Unión General de Trabajadores y Solidaridad de Obreros Vascos, la C.N.T. ha previsto la posibilidad de llevar a cabo de la lucha en unión con el movimiento antifranquista antitotalitario y se ha declarado dispuesta a participar en esta lucha".

Cómo y Quién Nombra los Obispos?

En una entrevista que le ha hecho en Roma un corresponsal de "Pueblo", de Madrid, al arzobispo de V a l e n c i a, don Marcelino Olaechea, aquél le formuló la pregunta con que encabezamos estas líneas. El arzobispo respondió lo siguiente:

"En este punto, sin tener todavía una fórmula ideal, hemos ganado en relación con el tiempo de la monarquía. Entonces era ella quien proponía los obispos. Ahora se hace de la forma siguiente: l o s metropolitanos tenemos la consigna de presentar al nuncio los nombres de aquellos sacerdotes que creemos "episcopales". Después la Nunciatura se entiende con el Gobierno para presentar seis nombres que van al Papa, el cual, de esos seis, o fuera de esos seis, presenta una terna al Jefe del Estado, el cual designa uno. Eso es todo."

(De "El Socialista".)

Nosotros preguntamos: ¿quién nombró a Olaechea?

U. F. D. de Londres

LONDRES (OPE). — La U.F.D. de Londres, con expresa mención de todos sus componentes, republicanos, monárquicos, socialistas, demócratas cristianos gallegos, vascos, sindicalistas de la U.G.T. y solidarios vascos, se han dirigido a la opinión pública inglesa, llamándole la atención sobre el hecho de haber sido invitado por el Gobierno británico el ministro de Información y Propaganda del general Franco, señor Fraga Iribarne. Esta invitación, dice, es una bofetada a los trabajadores españoles y a la opinión democrática que se ha manifestado en solidaridad con ellos. Asimismo dicha invitación expresa una actitud del Gobierno inglés de acercamiento a la dictadura totalitarialitaria española, contra lo que es la auténtica opinión británica, no solamente de las clases trabajadoras, sino también de las clases liberales. Los intelectuales ingleses que se han manifestado con identificación de puntos de vista con los intelectuales españoles, habrán de acusar una actitud de su gobierno, que no corresponde a la que hoy puede decirse que es común en Gran Bretaña.

Suscriben la declaración, profusamente repartida, Digno Fernández y Rodrigo León, presidente y secretario de la Sección de Londres de la Unión de Fuerzas Dmocráticas.